

"Сандық және реттік сан" тақырыбын бекіту үшін аллеядағы ағаштарды санауды ұсыну – солдан оңға, оңнан солға. Сұрақ: егер тақтайша өшірілсе, үшінші кіреберісті дұрыс таба аласыз ба? Егер сіз оңнан солға қарай санасңыз, сіз әрқашан үшінші кіреберісті таба аласыз ба? Әрқашан емес пе? Неліктен? Мен үйге бетпе-бет келу керек және сол жақтан бірінші кіреберісті іздеу керек деген ережені айтамын. Оқушылардан бұл білім өмірде қандай жағдайларда пайдалы болатынын сұраймын (егер үйге қол қойылмаған, қараңғы және бөлмелер көрінбейтін, көп пәтерлі кіреберістегі үй ғана белгілі болған жағдайда).

Өлшеу құралдарын зерттеу үшін саяхаттарда импровизацияланған өлшеу құралдарын қолдану. Үйдің биіктігін бөренелермен, арқанмен, көрсеткіштермен, бұтақтармен санауды ұсыну. Сұрақ: динозаврлардың қандай мөлшерде болды, қалай сезінуге болады? Динозаврдың көлемі бес қабатты үйден үлкен немесе кіші ме?

Саяхатта "пішін" ұғымын зерттегенде мынадай сұрақтарға жауап беру: табиғат ұшбұрышты пішінді тәріздес не жасады және адам қолымен ұшбұрышты пішінді не істеді? Табиғат қандай форманы жиі жақсы көреді? Адам қандай форманы жақсы көреді? Сіз мұны қалай түсіндіңіз?

"Бұрыштар" тақырыбын зерделеу кезінде доғал, сүйір бұрыш түрінде тұруды ұсынамын. Табиғат жасаған заттарды доғал бұрыш, тік бұрыш ретінде табыңыз? Адам жасаған заттарды түзу, сүйір бұрыш түрінде табыңыз?

Құн, баға тақырыбын қарастыруда мынадай тапсырма беру: Анам бәліш пісіруді шешті. Бәліш өнімдерінің тізімін беру. Дүкенге саяхат жасау. Ол үшін бәлішке қажетті өнімдердің бағасын зерттеу. Дүкенде сұрақтарға жауап беру: бүкіл сатып алу үшін қанша ақша төлейтіндігіңізді көрсететін шама қалай аталады? Сатып алу-сату процесіне қандай мәндер қатысады? 100 грамм өнім қанша тұрады? Граммен белгілі бір мөлшерді алу үшін қанша өнім сатып алу керек?

Саяхат барысындағы бұл тапсырмалар бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптастыруға, алынған деректерді талдауға, қорытындылауға және қорытынды жасауға ықпал етеді.

Осылайша, математикадан білім беру саяхаттары - бұл объективті шындықтың өзіндік сезімдері арқылы оқушылардың органикалық, тікелей білім алуына жағдай жасайтын таным процесінің бір түрі. Саяхат оқу процесінің ажырамас бөлігі болып табылады, өйткені олар функционалдық сауаттылық элементтерін қалыптастыруға, оқушылардың зерттеу қызметін дамытуға ықпал етеді, сонымен қатар үлкен тәрбиелік әлеуетке ие.

Әдебиеттер:

1. Бастауыш мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру әдістемесі. Әдістемелік құрал. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2013. – 41 б.

2. Смолеусова, Т.В. Уроки-экскурсии по математике в начальной школе /Т.В. Смолеусова. – М.: Сфера, 2005.

Тойланбаева Г.А.

№17 ЖББМ КММ, Ұлытау ауданы, Қарағанды облысы

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аннотация. Мақалада функционалдық сауаттылық ұғымдары қарастырылады, ағылшын тілін оқытуда функционалдық сауаттылықтың даму ерекшеліктері талданады, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға бағытталған тапсырмалардың мысалдары келтірілген.

Кілт сөздер: функционалдық сауаттылық, функционалдық сауаттылық бағыттары, тапсырмалар, ағылшын тілі.

Қазіргі әлемде шет тілі адамды және бүкіл қоғамды қамтамасыз ету құралына айналуға. Енді «Неге шет тілі керек?», -деген сұрақ туындамайды. Біз күнделікті өмірде шет тілін қолдану қажеттілігімен бетпе-бет келеміз: компьютерде жұмыс істеу, әлеуметтік желілерде сөйлесу, бейнероликтерді көру, конкурстар мен жарыстарға қатысу, сонымен қатар, қазіргі әлемде адамдар көбірек саяхаттай бастады, бұл басқа мәдениетті игеруге және сонымен бірге өз мәдениетін көтеруге тамаша мүмкіндік.

Функционалдык сауаттылык-бүгінгі таңда білім беру үдерісіндегі орталық ұғымдардың бірі- адамның қоғаммен өзара әрекеттесу жағдайында оқу және жазу дағдыларын қолдану қабілеті. Шет тілін оқытудың негізгі мақсаты еркін қарым-қатынас және практикалық қолдану дағдыларын қалыптастыру екенін есте ұстаймыз, сондықтан ағылшын тілі сабақтарында мұғалім функционалдык сауаттылықты қалыптастырудың барлық бағыттары бойынша жұмыс істейді деп сенімді түрде айтуға болады.

Мұғалімнің негізгі міндеті-оқушылардың рефлексиялық белсенділігін ынталандыру, оқытудың ситуациялық жағдайын құру, басқаша айтқанда, оқушыларды өздігінен сөйлеуге итермелейтін оқу жағдайын модельдеу. Мұндай жағдайлардың негізгі сипаттамасы практикалық міндет болып табылады: киноға билет сатып алу, кафеде, мейрамханада тапсырыс беру, қайда бару керектігін шешу және т.б. [1, б. 12].

Функционалдык сауаттылықты бағалау үшін тапсырмалардың бірнеше ерекшеліктерін бөлуге болады:

- пәндік саладан тыс қойылған және пәндік білімнің көмегімен шешілетін міндет;
- тапсырмалардың әрқайсысы өмірлік жағдайды сипаттайды;
- тапсырмалардың контексті күнделікті өмірде туындайтын проблемалық жағдайларға жақын;
- жағдай мінез құлық үлгісін саналы түрде таңдауды талап етеді;
- сұрақтар қарапайым және түсінікті тілде берілген;
- иллюстрациялар, кестелер, диаграммалар қолданылады.

Функционалдык сауаттылықты қалыптастырудың келесі бағыттары бар:

- математикалық сауаттылық;
- оқу сауаттылығы;
- жаратылыстану сауаттылығы;
- қаржылық сауаттылық;
- жаһандық құзыреттер;
- шығармашылық ойлау [2, б. 6].

Ағылшын тілі сабақтарында функционалдык сауаттылықтың барлық бағыттарын қалай қалыптастыруға болатынын мысалдармен талдайық.

Ағылшын тілі сабақтарында математикалық сауаттылықты қалыптастыру екінші сыныпта оқушылар 1-ден 12-ге дейінгі сандармен танысқан кезде басталады.

Типтік міндет: оқушылардың математикалық дайындығын әдеттегі тексеруге тән шет тілінде қарапайым есептеулер жүргізу.

«Сіз әжеңіздің қасында ауылда отырсыз. Ағылшын досыңыз Бенге әжеңізде қанша үй құстары бар екенін айтыңыз». Look at the pictures and count the birds.

Ex: Two ducks and two cocks are four birds.

Қаржылық сауаттылықты қалыптастырудың типтік міндеті келесідей тұжырымдалуы мүмкін: Look at the picture, read the text and answer the questions.

English Banknotes and Coins

The official currency of the United Kingdom is the pound sterling which is equal to one hundred pence. The British do not use the Euro. Although a few of the big shops will accept Euro, it is rarely used across Britain. English banknotes are issued by the Bank of England. As to coins they are minted also by this state bank. The following coins are in circulation: one penny, two pence, five pence, ten pence, 20 pence, 50 pence, 1 pound, and 2 pounds. The singular of pence is "penny". The symbol for the penny is "p"; hence an amount such as 50p is often pronounced "fifty pee" rather than "fifty pence".

What is the official currency of the U.K.?

What is the smallest unit?

How many pence are there in one pound?

What banknotes in the U.K. now?

Жаратылыстану сауаттылығын қалыптастыруға типтік тапсырмалар ықпал етеді:

Read the extract from the article in youth magazine and give your opinion. Is keeping animals in the zoo a good idea?

«... Zoos help scientists and common people to learn more about animals. They show us how rich the animal world is.

But in zoos they keep animals in cages, and it is very unkind...»

PISA зерттеуіндегі жаһандық құзыреттілік «жаһандық сипаттағы және мәдениетаралық өзара әрекеттесу мәселелерін әртүрлі көзқарастардан сыни тұрғыдан қарастыру қабілеті; мәдени, діни,

саяси, нәсілдік және басқа да айырмашылықтар адамдардың қабылдауына, пайымдауларына және көзқарастарына қалай әсер ететінін түсіну; ортақ пікір негізінде басқа адамдармен ашық, құрметпен және тиімді қарым-қатынасқа түсу, адамның қадір-қасиетін құрметтеу» деп түсініледі. Жаһандық проблемалардың бірі - экология мәселесі 7-сыныпта ағылшын тілі сабақтарында талқылана бастайды. Функционалдық сауаттылықты қалыптастыруға арналған тапсырманы келесідей тұжырымдауға болады: You are going to take part in the conference "Green Home". Say what five important things about ecology we must teach children. Choose one of the ideas and develop it.

«Шығармашылық», «шығармашылық көзқарас», «шығармашылық тұлға», «шығармашылық жетістіктер», «шығармашылықпен ойлау», «шығармашылықтың көрінісі» – қазіргі қоғамдағы бұл ұғымдар кәсіпқойлықтың көрсеткіштері болып табылады. Өйткені, бұл шығармашылық және жасампаздықтың қабілетін, біз дарындылықтың, таланттың, данышпанның атрибуты деп санаймыз.

Оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудың ең үлкен мүмкіндіктері, әрине, жобалық жұмыстарда. Оқушылар өз қызметінің нәтижелерін постерлер, баяндамалар, альбомдар, қабырға газеттері, ауызша журналдар, коллаждар, презентациялар және тіпті колөнер түрінде ұсына алады. "Create alien" 6-сыныптағы ең сүйікті тапсырмалардың бірі.

Do you know how aliens are look like? Draw alien as you imagine and describe.

Оқу сауаттылығы-бұл функционалдық сауаттылықтың бір бағыты және менің ойымша, негізгі бағыт. Оқушы қандай тапсырма алса да, бірінші кезекте тапсырманы оқу керек. Оқу процесінде мұғалім мәтінмен жұмыс жасау кезінде оқушылардың проблемаларына жиі тап болады. Сонымен қатар, орыс тіліндегі мәтінмен жұмыс істеу кезінде, шет тілін айтпағанда, проблемалар туындайды.

Мәтіннен белгілі бір ақпаратты іздеуге бағытталған ең көп таралған тапсырмалардың бірі- әртүрлі тәсілдермен тұжырымдалуы мүмкін True - False типті тапсырмалар.

Mark the correct answer according to the text.

Read the text and choose the statements which are NOT mentioned in the text.

Read the text and decide which of the fact are not stated in the text.

Функционалды оқуды қалыптастыруға арналған мәтіндердің айрықша ерекшеліктеріне мыналар жатады:

- бейімделмеген мәтіннің үлкен көлемі;
- суреттер, схемалар, диаграммалар түрінде ұсынылған ақпарат,...
- біріктірілген тапсырмалар;
- "үздіксіз мәтіндер" деп аталатындар - театр билеттері, плакаттар, жол жүру құжаттары және т.б.

Диаграмма түрінде берілген ақпарат көптеген оқушыларға қиындық туғызады, сондықтан менің ойымша, тапсырма түріне ұқсас жиі қолданылуы керек.

Men and women have different tastes in films. Look at the diagram and comment on it using the phrases from the box.

I understand from the chart that...

I'm surprised to see that...

I find it interesting that...

It's difficult to believe that...

I quite agree that... [3, б. 29].

Функционалдық сауаттылықты қалыптастыруға тапсырмаларды қолдана отырып, мұғалім оқушылардың мотивациясын арттыруға көмектеседі, олардың ой – өрісін кеңейтеді, шығармашылық қабілеттерін дамытады, қазіргі әлемнің құндылықтарын түсінуге көмектеседі-мұның бәрі тұлғаның үйлесімді дамуы және қоғаммен одан әрі өзара әрекеттесуі үшін қажет.

Әдебиеттер:

1. Бутенко, А.В., Ходос, Е.А. Критическое мышление: метод, теория, практика: Учебно-методическое пособие: МИРОС, 2002.

2. Ваулина, Ю.Е., Дули, Д., Подоляко, О. Е. Английский язык. Книга для учителя. 6 класс: Учеб. пособие для общеобразоват. организаций – 4-е изд.– М.: Express Publishing; Просвещение, 2016.

3. Anderson, L.W. & Krathwohl, D.R. (2001). A taxonomy for learning, teaching, nd assessing. New York: Longman.